

POZICIJA DĖL JAUNIMO REIKALŲ MINISTERIJOS KŪRIMO GALIMYBIŲ STUDIJS PARENGIMO

LiJOT Asamblėja Nr. 29, 2011 gegužės 8-9 d.
Druskininkai

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT) yra didžiausia skėtinė nevyriausybių jaunimo organizacijų sąjunga Lietuvoje, vienijanti 63 didžiausias nacionalines ir regionines jaunimo organizacijas bei organizacijų sąjungas. LiJOT džiaugiasi, kad per dvidešimt nepriklausomybės metų pavyko pasiekti reikšmingų ir svarbių rezultatų jaunimo politikoje - susikūrė stiprios jaunimo organizacijos, svarbiausios valstybės institucijos pripažįsta jaunimo organizacijas kaip partneres, sprendžiant jaunimui aktualius klausimus. 2003 metais priimtas jaunimo politiką ir svarbiausius jos veikėjus reglamentuojantis Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, nustatęs jaunimo politikos struktūrą ir įgyvendinimo mechanizmus. Ypač svarbu paminėti, jog įtvirtinta paritetu sudaroma Jaunimo reikalų taryba. 2010 metais patvirtintas ilgalaikis valstybės planavimo dokumentas – Nacionalinė jaunimo politikos plėtros programa ir 2011-2013 metų programos priemonių planas. Taip pat kartu su partneriais aktyviai siekiama svarbių pokyčių nevyriausybinių sektoriaus reglamentavimo srityje.

Jaunimo politika tiek nacionaliniu, tiek ir Europos Sąjungos lygmenimis yra suvokiama kaip horizontalioji politika – apimanti įvairias valstybės politikos sritis. Taip pat ši valstybės politikos dalis apibūdinama kaip tarpsektorinė, t.y. aktualūs jaunimui pokyčiai jungia švietimo, kultūros, socialinės apsaugos, finansų, sporto bei kitas valstybės politikos sritis.

Formaliai Lietuvoje už jaunimo politiką yra atsakinga LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (LR SADM), kurioje sukurtas vidinis Piniginės ir paramos, vaikų ir jaunimo departamentas, taip pat už jaunimo politikos nuostatų įgyvendinimą yra atsakingas Jaunimo reikalų departamentas, įkurtas prie LR SADM. Pasikeitus LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymui, Jaunimo reikalų departamentui prie SADM jaunimo politikos klausimais pataria pariteto principu iš jaunimo ir valstybės institucijų atstovų sudaryta Jaunimo reikalų taryba. LiJOT mano, kad, nepaisant reikšmingų pasiekimų ir nuolatinės jaunimo politikos kokybinės kaitos, įmanoma sukurti dar palankesnę erdvę jaunimo organizacijų veiklai ir jaunimo potencialo atskleidimui.

LiJOT mano, jog dabartiniai pasiekimai apibrėžiant strategines orientacijas jaunimo politikos srityje, ilgametė pasiteisinusi partnerystė su valstybės institucijomis sudaro prielaidas siūlyti jaunimo klausimus kuruojančios institucijos įkūrimą.

SITUACIJOS ANALIZĖ

Šiuo metu jaunimo politikos sričiai skiriama pakankamai mažai institucinio dėmesio. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija daugiausiai dėmesio skiria kitų amžiaus grupių socialinėms problemoms spręsti. Tai, kad jaunimas nėra prioritetas ministerijos darbotvarkėje liudija ir pusantrų

metų užsitęsęs Nacionalinės jaunimo politikos plėtros programos ruošimas bei priemonių plano derinimas. LiJOT pastebi, jog kuriant NJPPP priemonių planą nebuvo užtikrintas tarpžinybiškumas ir adekvačiai įgyvendintas jaunimo politikos kaip horizontalios principas. Dauguma priemonių priskirta įgyvendinti LR SADM, o kitų institucijų indėlis yra labai menkas.

Reorganizavus Valstybinę jaunimo reikalų tarybą į Jaunimo reikalų departamentą prie SADM, pastarajam dažnai stinga politinės įtakos užtikrinti, jog jaunimo klausimams būtų skiriama pakankamai dėmesio kitose su jaunimu dirbančiose institucijose. Dauguma svarbių sprendimų pirmiausia turi būti patvirtinti ministerijos ir tik vėliau gali būti įgyvendinami, tad taip sudaromos prielaidos vilkinti procesus.

Atsiradusi atskira institucija, besirūpinanti jaunimo klausimais, užtikrintų geresnį jaunimo ir jaunimo organizacijų interesų atstovavimą. Taip pat politinės partijos ir vyriausybė būtų priversti daugiau dėmesio skirti tarpinstitucinio bendradarbiavimo bei šiuo metu priimtų strateginių dokumentų įgyvendinimui, ypač Nacionalinės jaunimo politikos plėtros programos priemonėms.

Nauja institucija sudarytų sąlygas greičiau perkelti gerąsias praktikas iš Europos Sąjungos lygmens, taip pat sukurtų geresnes galimybes panaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas bei kurti finansinius įrankius, skirtus jaunimo organizacijų veiklai ir darbui su jaunimu.

LiJOT mano, jog „jaunimo“ ministerijos atsiradimas padėtų išgryninti funkcijas ir atskaitomybes iš valstybės pusės bei sustiprintų jaunimo organizacijų įsitraukimą bei įtaką su jaunimu susijusiems sprendimams.

KITŲ ŠALIŲ PAVYZDŽIAI

Kiekvienos šalies politinė sistema ir valstybinių institucijų aparatas yra susiformavęs per ilgą laikotarpį. Jaunimo politikos sėkmingas įgyvendinimas priklauso nuo gebėjimo efektyviai įgyvendinti ją, kaip horizontalios prigimties politikos sritį. Nepaisant to Europos Sąjungos šalyse egzistuoja daugybė skirtingų pavyzdžių, kaip šalys užtikrina jaunimo politikos įgyvendinimą.

Nors daugelyje Europos Sąjungos šalių jaunimo klausimai priskiriami kuruoti įvairių sričių ministerijoms, pavyzdžiui Švietimo – Jungtinėje Karalystėje, Lenkijoje, Estijoje, Latvijoje, Integracijos ir lyčių lygybės – Švedijoje, Lygybės – Ispanijoje, Švietimo ir kultūros – Suomijoje.

Tačiau ES šalyse egzistuoja ir praktika turėti atskiras už jaunimo klausimus atsakingas institucijas. Panašios ministerijos egzistuoja Austrijoje - „Federacinė ūkio, šeimos ir jaunimo reikalų ministerija“, Bulgarijoje – „Švietimo, jaunimo ir mokslo ministerija“, Čekijoje – „Švietimo, jaunimo ir sporto ministerija“, Nyderlandų karalystėje – „Jaunimo ir šeimų reikalų ministerija“, Prancūzijoje – „Jaunimo ir aktyvių solidarumų ministerija“, Rumunijoje – „Jaunimo ir sporto ministerija“, Vokietijoje – „Federacinė šeimos, senjorų, moterų ir jaunimo reikalų ministerija“.

Taip egzistuoja ir įvairių kitų praktikų, pavyzdžiui Italijoje yra jaunimo ministras be portfelio, Portugalijoje – atskiras „Jaunimo ir sporto valstybės sekretoriatas“.

PASIŪLYMAI

Atsižvelgdami į įvairius argumentus pateiktus dokumente LiJOT ragina šalies Vyriausybę suteikti tinkamą dėmesį jaunimo politikai ir parengti galimybių studiją dėl jaunimo reikalų ministerijos kūrimo.

LiJOT pastebi, kad jaunimo politika, egzistuojanti LR SADM ribose, nėra visiškai tinkamai atstovaujama, dažniausiai pirmenybę suteikiant su darbo rinka ir socialine apsauga susijusiems reikalams. Tad siekiant užtikrinti nuoseklų darbą ir pasiekti Nacionalinės jaunimo politikės plėtros programoje užsibrėžtų tikslų įgyvendinimą, būtina užtikrinti atitinkamą institucinę dėmesį, priežiūrą ir kontrolę. LiJOT mano, kad tokios ministerijos įkūrimas reikšmingai prisidėtų prie svarbių jaunimo politikos klausimų sprendimo ir užtikrintų efektyvesnę jaunimo politikos įgyvendinimą. Be to, svarbu ir tai, kad tokios institucijos egzistavimas suteiktų būtiną politinį svorį jaunimo reikalams.

Atsižvelgdama į šiuo metu egzistuojančią valstybės sąrangą, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba siūlo ieškoti galimybių sujungti kelias departamentų lygio institucijas vienos ministerijos kompetencijai (pavyzdžiui, turizmo, sporto ar kitas institucijas).

LiJOT Asamblėjoje Nr. 29 susirinkę jaunimo organizacijų delegatai pripažįsta, jog jaunimo politika yra integrali valstybės politikos dalis, kuriai šiuo metu itin trūksta politinio dėmesio. Priimdami šią poziciją Lietuvos jaunimo organizacijų delegatai išreiškia savo paramą jaunimo politikos institucinei plėtrai ir ragina ištirti galimybes jaunimo ministerijos įkūrimui.

Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos
Prezidentas

Šarūnas Frolenko